

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-100>
УДК 338

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ

PECULIARITIES OF INVESTMENT DEVELOPMENT OF ENTERPRISES OF THE TOURIST AND RECREATIONAL COMPLEX

Іванов Андрій Миколайович

кандидат економічних наук, доцент,
Одеський національний морський університет;
докторант,
Державний торговельно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7691-3012>

Ivanov Andrii

Odessa National Maritime University;
State University of Trade and Economics

Стаття присвячена актуальному питанню щодо виявлення особливостей функціонування підприємств туристично-рекреаційного комплексу України на основі залучення інвестицій. З цією метою використані економічні показники 2015-2022 років, які прямо впливають на залучення інвестицій до підприємств ТРК України. Виявлена динаміка та прогнозні зміни інвестицій у розвиток підприємств ТРК. Розраховано інтегральний показник конкурентоспроможності підприємств ТРК по областях України. Результати моделювання засвідчують необхідність реалізації комплексу заходів, які мають бути спрямовані на досягнення підвищення ефективності діяльності підприємств ТРК у напрямку створення сприятливого середовища для залучення інвестицій в розвиток підприємств, які входять до складу ТРК. Запропоновано конкретні пріоритетні заходи, спрямовані на підвищення ефективності інвестиційного потенціалу підприємств ТРК.

Ключові слова: підприємства туристично-рекреаційного комплексу, туристично-рекреаційний комплекс, туристично-рекреаційний потенціал, інвестиція, інвестиційний потенціал.

The article considers the issues of the current status and prospects of investing in the enterprises of the tourist and recreational complex of Ukraine. The article is aimed at creating a model of investment development of enterprises of the T&R complex and developing proposals for a set of measures aimed at achieving the efficiency of functioning of enterprises within the T&R complex on the basis of attracting investments. The dynamics of investment in the development of shopping mall enterprises in 2015-2021 shows that investment had a positive trend until 2021, and from 2021 a sharp decline is projected to reach a minimum in 2026 – UAH 0.22 billion. Based on mathematical formulas, the study calculated an integral indicator of the competitiveness of enterprises by region of Ukraine. The leaders in this indicator are the city of Kyiv, Dnipro, Lviv, Kharkiv, and Kyiv regions, and the outsiders are Kherson, Mykolaiv, Donetsk, Luhansk, and Sumy regions. The generalised indicators of investments in groups of enterprises of shopping malls, which are united by types of economic activity, are obtained: temporary accommodation enterprises, enterprises providing food and beverages, and enterprises of art, sports, entertainment and recreation. It is found that in order to attract investment in the functioning of shopping mall enterprises, additional mechanisms are needed that can stimulate this activity: the creation of special zones with priority development of tourism and recreation, where the regime of the greatest economic assistance for investment and business development is established and the formation of regional conceptual innovative enterprises that will implement investment projects. It is proved that the basic principles of the investment model for supporting the development of enterprises in the shopping mall are: the formation of investment strategies for the development of shopping malls, the development of a regulatory framework for the formation of an investment strategy that does not contradict current legislation, the formation of an attractive investment climate in the country and a high investment rating for the tourism and recreation sector.

Keywords: enterprises of the tourist and recreational complex, tourist and recreational complex, tourist and recreational potential, investment potential, investment, correlation and regression model.

Постановка проблеми. Економічний розвиток України та її регіонів можливий завдяки ефективному функціонуванню підприємств, які входять до складу туристично-рекреаційного комплексу. Науково обґрунтоване поєднання в єдину систему підприємств різних галузей та сфер діяльності, які задіяні у ТРК, можуть забезпечити завдяки капітальним інвестиціям грошові надходження на як наслідок – збільшення ВВП країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні аспекти структури та ролі підприємств у складі ТРК розглянуті в працях Бейдика О. [1], Любіцевої О. [2], Масляка П. [3], Монастирського В. [4], Поколодної М. [5] та інших вчених. Питання інвестиційної діяльності підприємств в туристично-рекреаційному комплексі розглянуті у роботах Михайліченко Г. [6], Стройко Т., Савченко К. [7], Стойка В. [8], Ткачук Л., Савчук В. [9], Шуплат О. [10].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На сьогоднішній день з причини відсутності єдиної моделі організації інвестиційного розвитку підприємств ТРК в українській наці не існує, що ускладнює ефективність функціонування ТРК.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є створення моделі інвестиційного розвитку підприємств ТРК та розробка пропозицій щодо комплексу заходів, спрямованих на досягнення ефективності функціонування підприємств у складі ТРК на основі залучення інвестицій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Актуальність наукових шляхів щодо створення моделі інвестиційного розвитку підприємств ТРК обумовлено тим, що саме

завдяки створенню та запровадженню в життя ефективної моделі може сприяти розвитку як окремих підприємств, задіяних в функціонуванні ТРК, так і їх сукупності та як наслідок – відновленню туристично-рекреаційного потенціалу України.

Розробка моделі інвестиційного розвитку підприємств ТРК дозволить оцінити чинники впливу на конкурентоспроможність всієї туристично-рекреаційної сфери країни. Основною метою моделі є підвищення конкурентоспроможності підприємств туристично-рекреаційного комплексу України.

Для аналізу використовуємо статистичні дані з 2015 по 2022 роки Державної служби статистики України, Державного агентства розвитку туризму, МВФ та Національного антикорупційного бюро. Дані, починаючи з 2022 року, відсутні у зв'язку з відсутністю оприлюдненої інформації органами державної статистики.

Динаміка інвестицій до розвитку підприємств ТРК та прогнозні тенденції досліджуваного показника надані на рис. 1 і описані найкраще поліномами другого та третього степенів.

Аналіз ВВП України та інвестицій, залучених до функціонування підприємств ТРК за 2015-2022 рр. дозволяє зробити наступні висновки: 1) еластичність ВВП за інвестиціями становить 0,99. Отже, зростання обсягу інвестицій на 1% (за інших незмінних факторів) зумовлює збільшення обсягу ВВП на 0,99%. Аналогічна тенденція при зменшенні обсягу інвестицій; 2) 76% випадків зміни обсягів капітальних інвестицій призводять до зміни обсягів ВВП України.

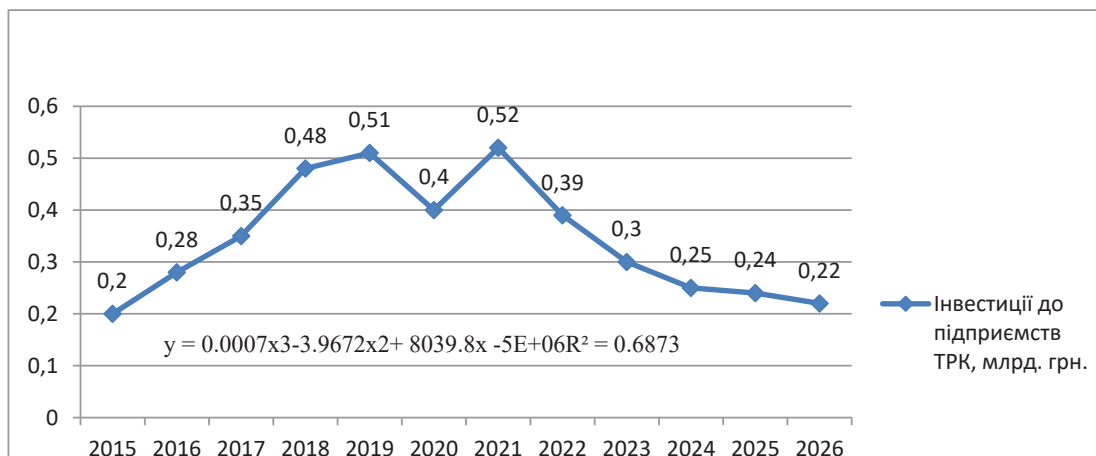

Рис. 1. Прогнозні зміни інвестицій до 2026 року

Джерело: складено автором на основі [11]

Прогнози щодо динаміки інвестицій в розвиток підприємств ТРК відображені на рис. 2.

Відповідно до прогнозу та високої ймовірності, спостерігатимемо зростання показника інвестиції (прогноз демонструє нижчі темпи зростання порівняно із високою ймовірністю). За прогнозом низької ймовірності динаміка інвестицій в розвиток підприємств ТРК у 2022 р. знизилася, тоді як у 2023-2025 рр. спостерігаємо зростання.

Важливим показником ефективності залучення інвестицій в розвиток підприємств ТРК є їх рівень конкурентоспроможності, який проаналізуємо, використовуючи розрахунок інтегрального індексу конкурентоспроможності підприємств різних галузей та сфер діяльності, які входять до складу ТРК України (готелі і подібні засоби тимчасового розміщування, засоби розміщування іншого тимчасового проживання, підприємства, які надають в оренду й експлуатацію власне чи орендоване нерухоме майно, туроператорські, турагенські компанії, музеї, санаторії, профілакторії, бази відпочинку, підприємства з організації азартних ігор, спорту, харчування та ін.), на основі формули (1).

$$I_k = \sqrt[n]{K_1 * K_2 * \dots * K_n} = \sqrt[n]{\prod K_n}, \quad (1)$$

де I_k – інтегральний індекс конкурентоспроможності підприємств ТРК; $K_1, K_2, \dots, K_n$ – часткові показники; n – кількість часткових показників. Інтегральний показник конкурентоспроможності підприємств ТРК України за 2020-2022 роки у регіональному розрізі надано в табл. 1.

Вихідні дані для розрахунку інтегрального індексу конкурентоспроможності надані в табл. 1.

Різна розмірність показників зумовлює необхідність попереднього нормування значень та приведення їх до однієї основи. Як результат, вектор первинних ознак $[x_1, x_2, \dots, x_n]$ змінюється вектором нормованих значень $[k_1, k_2, \dots, k_n]$. В основі нормування лежить порівняння емпіричних значень показників x_i з певною величиною a . Такою порівнюваною величиною може бути максимальне (x_{max}) (формула 2), або мінімальне (x_{min}) значення (формула 3).

$$k_{ij} = \frac{x_{ij}}{x_{max}} \text{ – для показників стимуляторів (2)}$$

$$k_{ij} = \frac{x_{min}}{x_{ij}} \text{ – для показників дестимуляторів (3)}$$

Для приведення показників до співставного вигляду використовуємо формулу 2, оскільки кращий показник x_{max} відповідає, де x_{ij} – і-ий показник j-го регіону, x_{max} – максимальне значення і-го показника серед регіонів, що розглядаються.

Застосування формули 2 дозволить отримати значення в межах (0;1). Значення 1 для певного регіону означатиме найкращі показники за відповідним критерієм.

Розрахунок часткових показників виконано на основі реальних статистичних даних, які відображають регіональні тенденції розвитку підприємств ТРК регіонів. За такого підходу конкурентоспроможність виступає інтегральним показником та характеристикою окремих адміністративно-територіальних одиниць.

Якщо будь-який з показників формули 1 дорівнюватиме нулю, то формула буде незастосовуваною, оскільки інтегральний індекс конкурентоспроможності автоматично буде

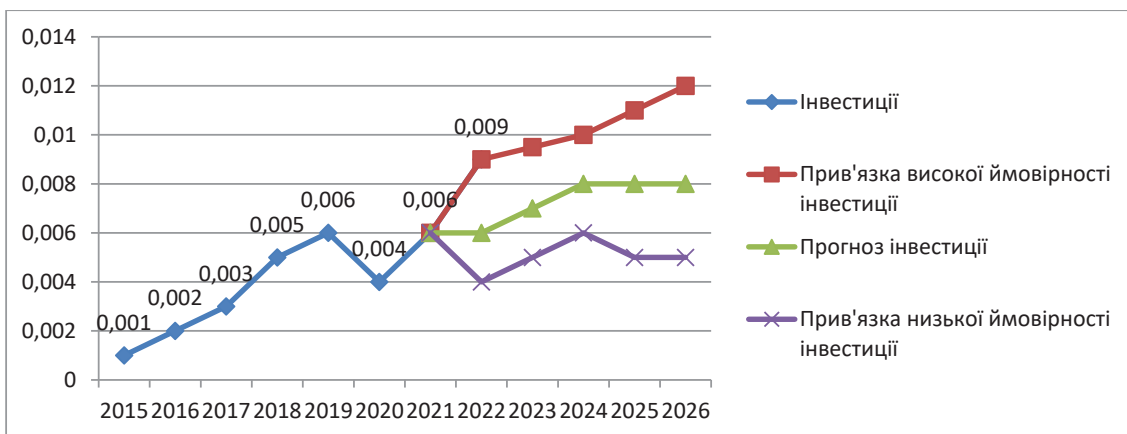

Рис. 2. Прогнози щодо динаміки інвестицій в розвиток підприємств ТРК, млрд грн

Джерело: складено автором за власними розрахунками

Таблиця 1

**Інтегральний показник конкурентоспроможності підприємств ТРК
у регіональному розрізі**

Регіон	Інтегральний показник конкурентоспроможності		
	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Вінницька	0,669	0,712	0,753
Волинська	0,618	0,721	0,61
Дніпропетровська	0,903	0,932	0,654
Донецька	0,651	0,66	0,401
Житомирська	0,605	0,712	0,511
Закарпатська	0,633	0,899	0,914
Запорізька	0,738	0,766	0,521
Івано-Франківська	0,74	0,811	0,911
Київська	0,797	0,841	0,603
Кіровоградська	0,59	0,601	0,51
Луганська	0,536	0,543	0,41
Львівська	0,867	0,921	0,989
Миколаївська	0,646	0,669	0,325
Одеська	0,762	0,847	0,415
Полтавська	0,696	0,733	0,699
Рівненська	0,688	0,785	0,599
Сумська	0,643	0,789	0,411
Тернопільська	0,604	0,798	0,899
Харківська	0,803	0,899	0,425
Херсонська	0,598	0,681	0,314
Хмельницька	0,609	0,798	0,984
Черкаська	0,665	0,741	0,874
Чернівецька	0,588	0,722	0,978
Чернігівська	0,617	0,682	0,458
м. Київ	1,38	0,39	1,12

Джерело: складено автором на основі на основі [11]

дорівнювати нулю. Це дозволяє нам модифікувати формулу 1 наступним чином:

$$I_k = \sqrt[n]{\prod(1 + K_n) - 1} \quad (4)$$

Інтегральний індекс конкурентоспроможності чутливий до значення усіх часткових показників. Низьке значення хоча б одного із визначених часткових показників суттєво впливає на значення інтегрального індексу.

Візуально результати досліджень відображено на рис. 3, 4, 5 в розрізі 2020, 2021 та 2022 років.

Отже, до п'ятірки регіонів України за досліджуваним показником входять м. Київ, Дніпропетровська, Львівська, Харківська та Київська області, про що свідчать окремі показники за відповідними регіонами. Варто відзначити, що лідируючі позиції за усіма частковими показниками займає м. Київ.

Здійснивши необхідні розрахунки, нами отримано узагальнені показники інвестицій до

груп підприємств ТРК, які об'єднані за видами економічної діяльності:

- підприємства тимчасового розміщення (рис. 6-9);
- підприємства, які забезпечують стравами та напоями (рис. 10-12);
- підприємства мистецтва, спорту, розваги та відпочинку (рис. 13-15).

Динаміка інвестицій в економічний розвиток готелів і подібних засобів тимчасового розміщення невітшна: починаючи з 2012 року відбувається поступовий спад інвестування зазначених підприємств.

Аналіз рис. 7 доводить, що динаміка інвестицій в економічний розвиток засобів розміщування на період відпустки та іншого тимчасового розміщення постійно коливається: пік – 2018 рік (192281 грн), в 2019 році – спад до 82881 грн, у 2020 – збільшення, а у 2021 році знову спад до 34938 грн.

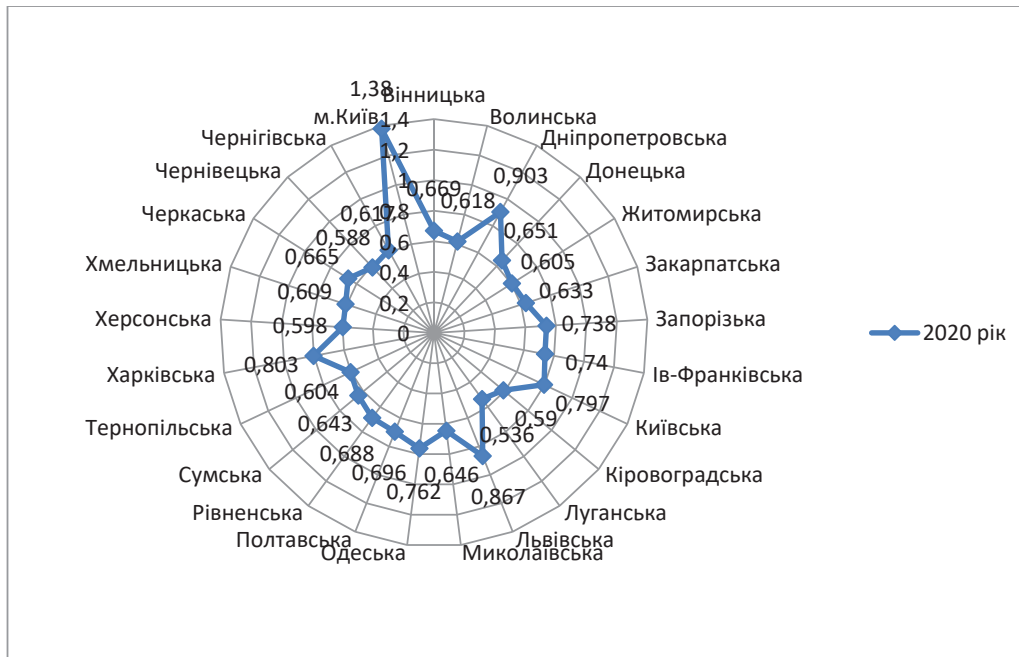

Рис. 3. Інтегральний показник конкурентоспроможності підприємств ТРК України за 2020 рік
Джерело: складено автором на основі [11]

Рис. 4. Інтегральний показник конкурентоспроможності підприємств ТРК України за 2021 рік
Джерело: складено автором на основі [11]

МЕНЕДЖМЕНТ

Найменші інвестиції з блоку підприємств розміщення припадають на такі підприємства, як кемпінги та стоянки для житлових автофургонів і причепів – максимальна інвестиція зайшла у 2014 р., а найменша у 2019 р. (рис. 8).

Динаміка інвестицій в економічний розвиток інших засобів тимчасового розміщування

(рис. 9) поступово збільшується, але суми мізерні (141626 грн, 2021 рік).

Динаміка інвестицій у розвиток підприємств, які забезпечують стравами та напоями, доводить, що з досліджуваних років піковим щодо інвестування у діяльність ресторанів та підприємств з надання послуг мобільного харчування є 2021 рік (рис. 10).

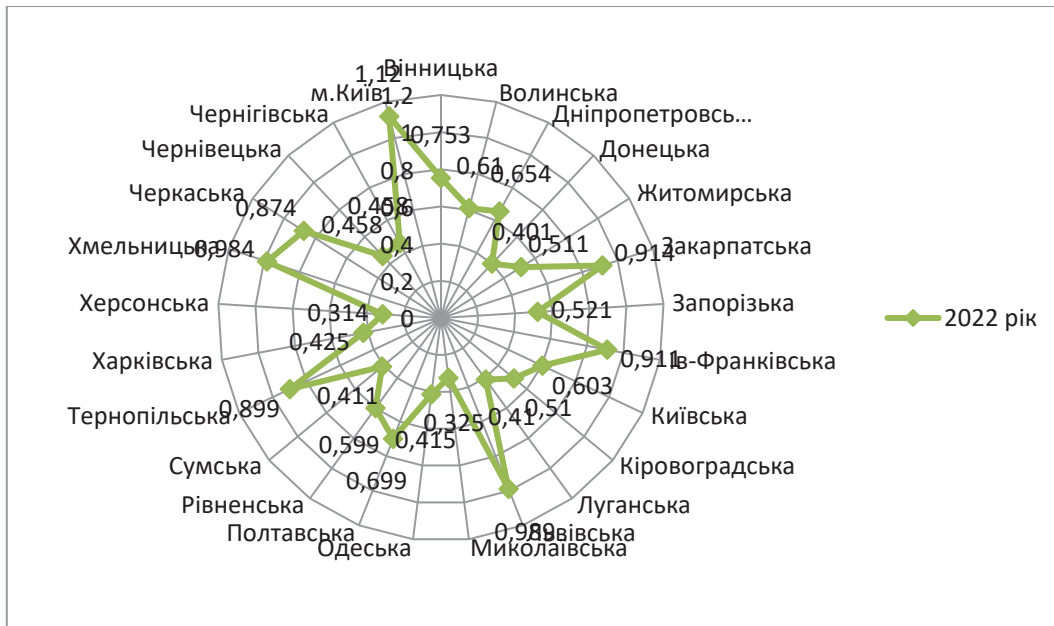

Рис. 5. Інтегральний показник конкурентоспроможності підприємств ТРК України за 2021 рік

Джерело: складено автором на основі [11]

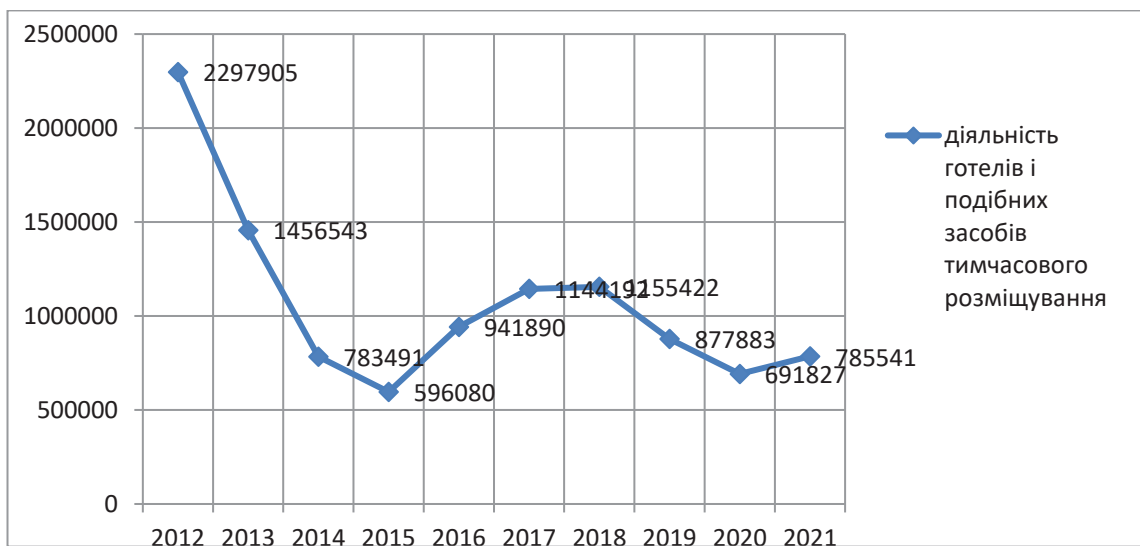

Рис. 6. Динаміка інвестицій в готелі і подібні засоби тимчасового розміщення

Джерело: складено автором

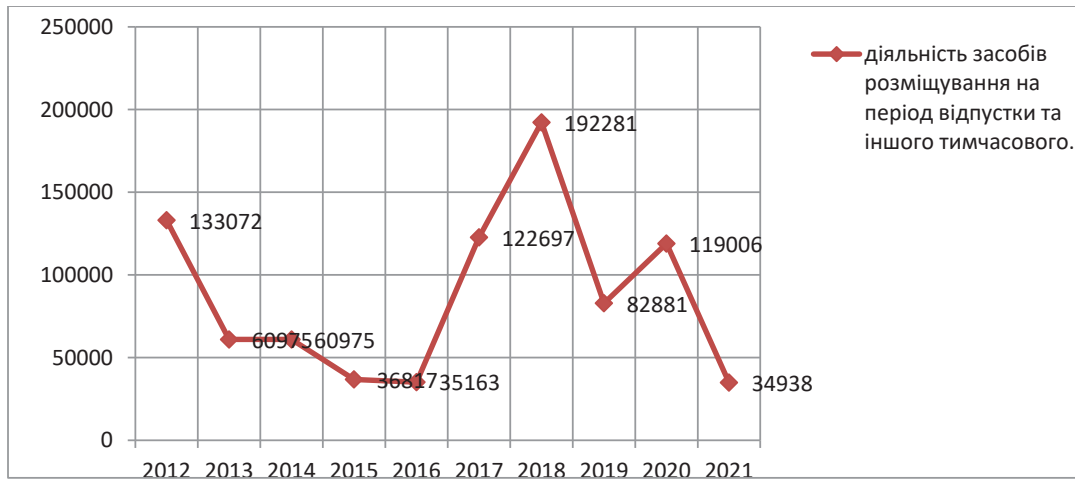
Динаміка інвестицій у розвиток підприємств, які забезпечують постачання готових страв, приходиться на 2012 рік, а з 2017 рік по сьогоднішній день спостерігається спад (рис. 11).

У 2012 році відбувся найпотужніше впливання інвестицій у діяльність підприємств ТРК, які обслуговують напоями, а наступні роки – серйозний спад до 2021 року (рис. 12).

Дослідження щодо інвестування у діяльність підприємств мистецтва, спорту, розваги

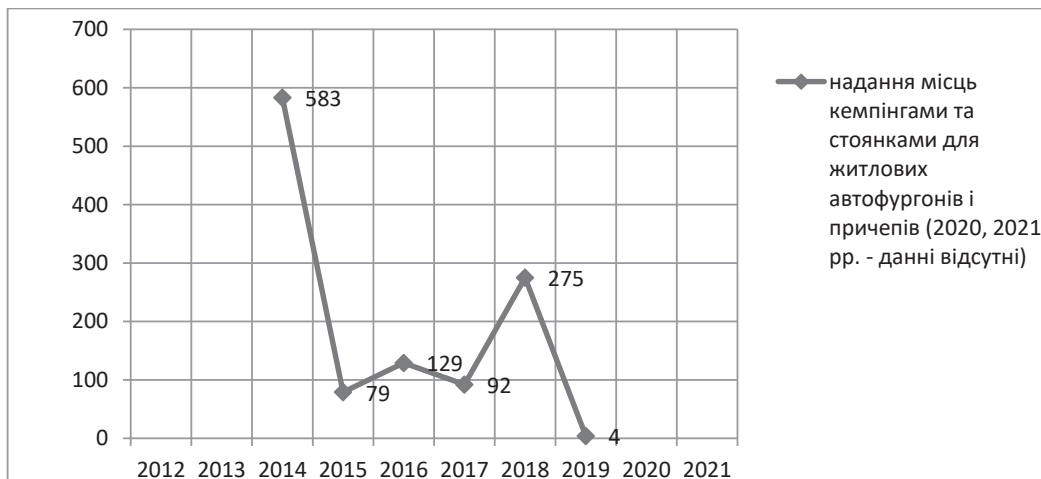
та відпочинку, які задіяні в ТРК, доводять, що інвестиції у підприємства сфери творчості, мистецтва та розваг фінансуються недостатньо (рис. 15). Спадом інвестування були 2013-2015 роки, з 2016 починається поступове зростання, пік – 2019 рік (228337 грн.), у 2020 – різкий спад – 55603 грн, а у 2021 році знову відбувається збільшення інвестування – 130509 грн.

Найгірша ситуація щодо інвестування – це інвестування у функціонування бібліотек,

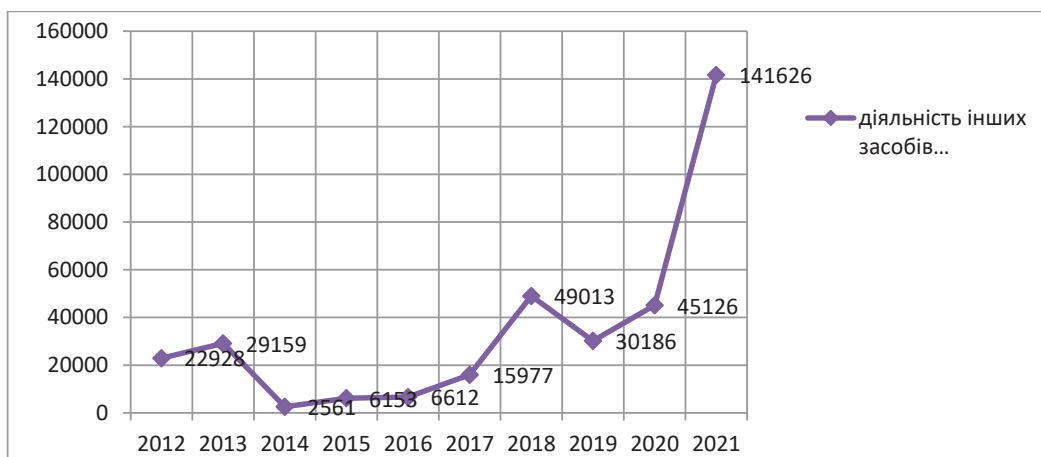
Рис. 7. Динаміка інвестицій в засоби розміщування на період відпустки та іншого тимчасового розміщення

Джерело: складено автором на основі [11]

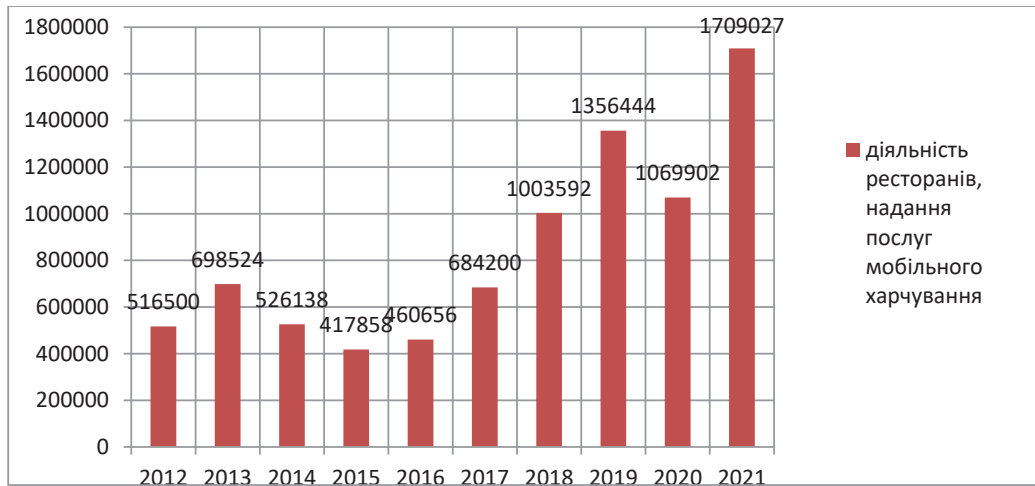
Рис. 8. Динаміка інвестицій в кемпінги та стоянки для житлових автофургонів і причепів

Джерело: складено автором на основі [11]

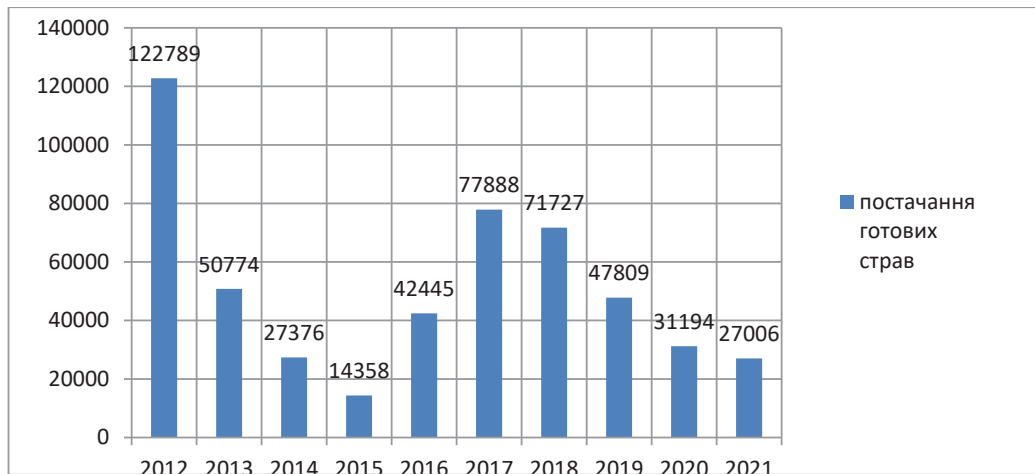

Рис. 9. Динаміка інвестицій в засоби тимчасового розміщування

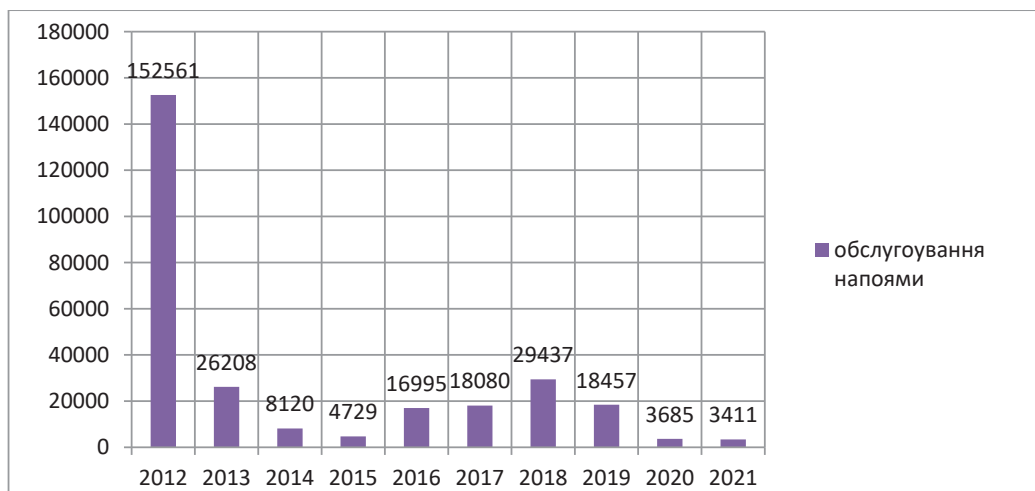
Джерело: складено автором на основі [11]

Рис. 10. Динаміка інвестицій в ресторани та підприємства з надання послуг мобільного харчування
Джерело: складено автором на основі [11]

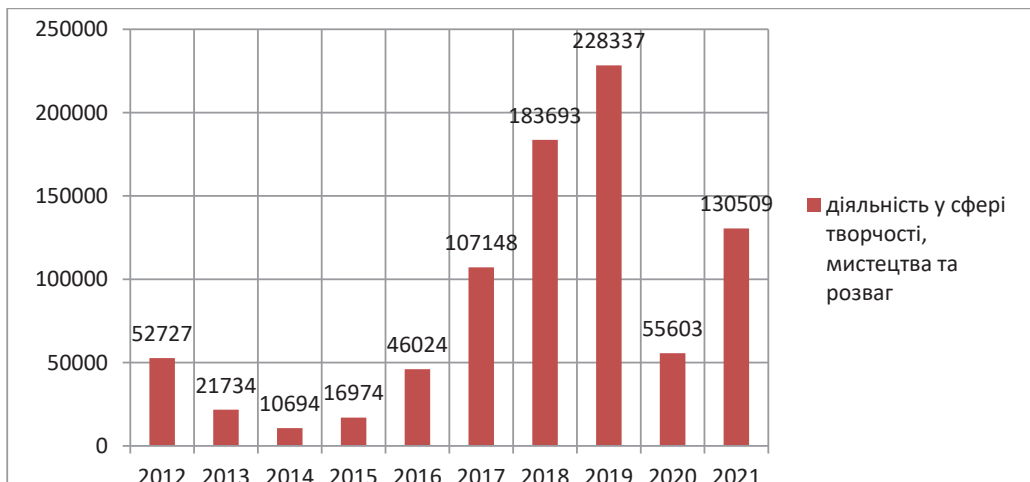

Рис. 11. Динаміка інвестицій в підприємства з постачання готових страв
Джерело: складено автором на основі [11]

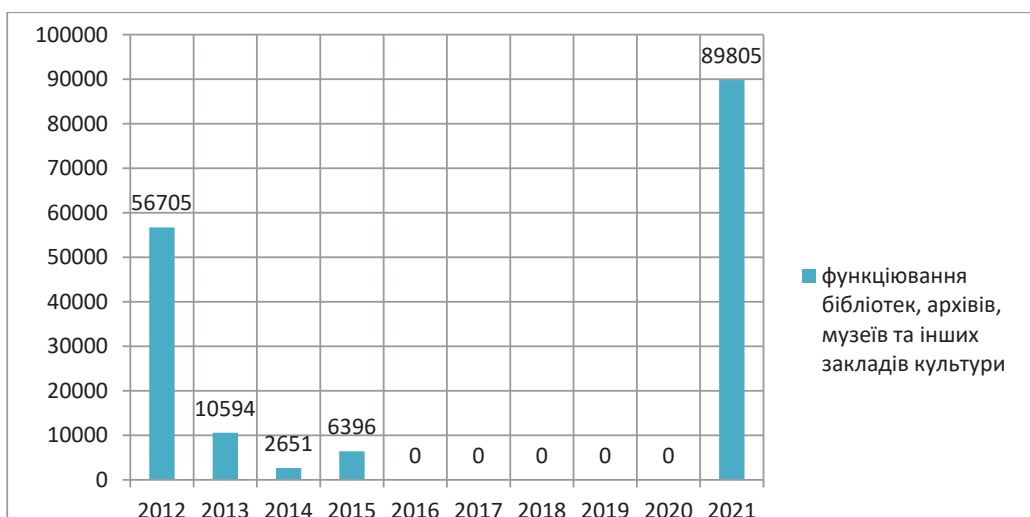

Рис. 12. Динаміка інвестицій в підприємства, які забезпечують напоями
Джерело: складено автором на основі [11]

Рис. 13. Динаміка інвестицій в підприємства, які задіяні у сфері творчості, мистецтва та розваг
Джерело: складено автором на основі [11]

Рис. 14. Динаміка інвестицій в бібліотеки, архіви, музеї та заклади культури
Джерело: складено автором на основі [11]

архівів, музеїв та інших закладів культури. Найбільшою інвестицією, яка зайшла до цих закладів – 89805 грн (2021 рік). З 2016 по 2020 роки інвестиції взагалі не заходили (рис. 14).

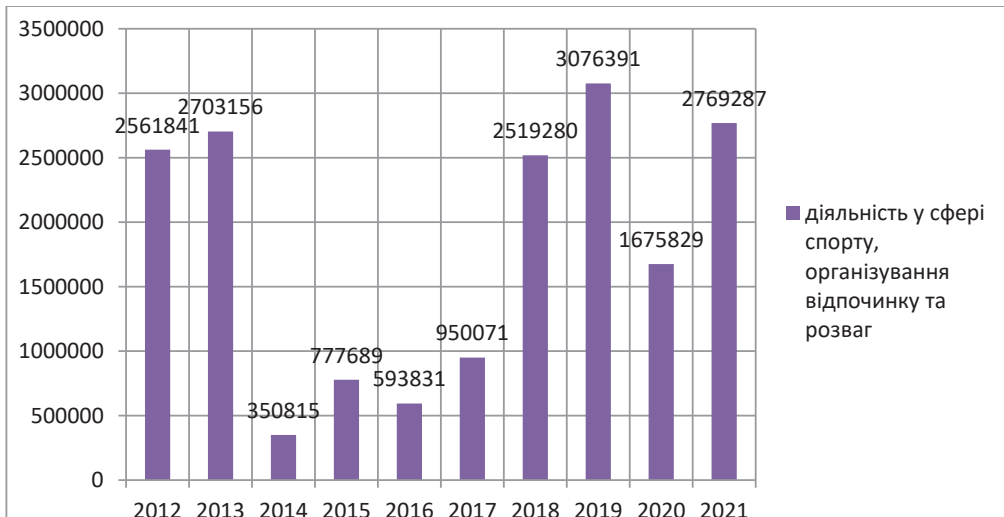
У функціонування підприємств спорту, організування відпочинку та розваг зайшли найпотужні інвестиції, починаючи з 2012 року у 2020 році – 3076391 грн (рис. 15), найменші – у 2014 році.

Отже, на сучасному етапі розвитку туристичного бізнесу формування інвестиційних ресурсів туристичними організаціями відбувається самостійно за рахунок амортизаційних відрахувань, власного прибутку самих підприємств, капіталізації доходів у формі дивідендів, коштів засновників, позик під гарантії

фондів підтримки підприємницької діяльності або власні гарантії та інших джерел.

З метою залучення інвестицій у функціонування підприємств ТРК необхідні додаткові механізми, що можуть стимулювати цю діяльність. Серед них, на нашу думку, найбільш дієвими є: 1) створення спеціальних зон, що мають пріоритетний розвиток туризму та рекреації, де встановлюється режим найбільшого економічного сприяння для інвестицій та розвитку бізнесу; 2) формування регіональних концептуальних інноваційних підприємств, які займатимуться реалізацією інвестиційних проєктів.

Механізм стимулювання інвестиційної діяльності в розвиток підприємств ТРК надано на рис. 16.

Рис. 15. Динаміка інвестицій в підприємства, задіяні у сфері спорту, організування відпочинку та розваг

Джерело: складено автором на основі [11]

Рис. 16. Механізм стимулювання інвестиційної діяльності в розвиток підприємств ТРК

Джерело: складно автором

Отже, основними принципами інвестиційної моделі підтримки розвитку підприємств ТРК є: формування інвестиційних стратегій розвитку ТРК; розробка нормативно-правової бази для формування інвестиційної стратегії, що не суперечить чинному законодавству; формування привабливого інвестиційного клімату в державі та високого інвестиційного рейтингу для туристично-рекреаційної сфери.

Інноваційно-інвестиційна активність у від-

новленні туристично-рекреаційного потенціалу є одним із основних факторів його ефективного використання. Підвищення цієї активності багато в чому визначається рівнем розробки відповідного законодавства, системою стандартизації, ліцензування та сертифікації туристично-рекреаційної діяльності, рівнем екологічних норм та стандартів, створенням кадастрів рекреаційних ресурсів, їх обліку та охорони, зонуванням рекреацій-

них територій. Економічний ефект активізації інноваційно-інвестиційної діяльності у туристично-рекреаційній сфері проявляється у закладах лікування, відпочинку та туризму.

Висновки. Найважливішими напрямками розвитку підприємств ТРК із залученням інвестицій мають стати: 1. Стратегічний підхід до розвитку туристично-рекреаційного потенціалу підприємств, що передбачає оцінку сильних та слабких сторін, можливостей та загроз. При цьому слабкі сторони слід розглядати як потенційні можливості, оскільки вони є сферами для інвестування. 2. Усі повноваження з управління фінансовими ресурсами та відповідальність за здійснення розвитку підприємств ТРК необхідно надати певному інституційному органу, який

публічно та систематично звітував би про свою діяльність. 3. Винагорода має бути еквівалентною ризику, на який іде інвестор, тому головною проблемою має стати діяльність зі зниження та контролю всіх факторів ризику. 4. З метою залучення інвесторів до об'єкта інвестування необхідно розвивати маркетинг ТРК, який сприятиме формуванню позитивного іміджу в відповідних об'єктів в порівнянні з іншими. 5. Створення сприятливого для економіки інвестиційного клімату може відбутися лише завдяки постійним і прямим контактам з вітчизняними та зарубіжними інвесторами.

Таким чином, розвиток підприємств ТРК із залученням інвестицій має бути організований так, щоб даний процес був економічно вигідним та сприяв розвитку ТРК.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування: монографія. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2001. 395 с.
2. Любіцева О.О. Ринок туристських послуг (геопросторові аспекти). Київ : Альтерпрес. 2002. 436 с.
3. Масляк П.О. Рекреаційна географія: навч. посібник. Київ : Знання. 2008. 343 с.
4. Монастирський В.Р. Природні ресурси і рекреаційні комплекси світу: навч. посібник. ННВК «АТБ». Львів, 2022. 200 с.
5. Покоłodна М. Рекреаційна географія: навч. посібник. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Харків : ХНАМГ, 2012. 275 с.
6. Михайліченко Г.І. Інвестиційне забезпечення інноваційних процесів підприємств індустрії туризму. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 6. С. 3–8.
7. Стройко Т.В., Савченко К.В. Стратегічні аспекти розвитку інвестиційної привабливості Херсонщини як туристичного регіону. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Випуск 15. С. 410.
8. Стойка В.С. Міжнародний досвід залучення інвестицій в туристичний сектор. *Sciences of Europe*. 2021. № 81. Том 2. С. 19–22.
9. Ткачук Л.М., Сайчук В.С. Інноваційно-інвестиційна політика як інструмент модернізації туристсько-рекреаційного комплексу України. *Географія та туризм*. 2014. Випуск 28. С. 28–36.
10. Шуплат О.М. Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності підприємств сфери туризму. Дисертація на здобуття наук. ступ. канд.економ. наук, спец. 08.00.08. «Гроші, фінанси і кредит». ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». Київ, 2016. С. 40.
11. Капітальні інвестиції підприємств за видами економічної діяльності у 2012-2022 роках. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/pdp/pdp_ue/kip_ed_2010_2020ue.xlsx

REFERENCES:

1. Beidyk O.O. (2021) Rekreatsiino-turystski resursy Ukrainy: metodolohiia ta metodyka analizu, terminolohiia, raionuvannia: monohrafiia [Recreational and tourist resources of Ukraine: methodology and methods of analysis, terminology, zoning: a monograph]. Kyiv: VPTs «Kyivskiy universytet», p. 395. (in Ukrainian)
2. Liubitseva O.O. (2022) Rynok turystskyykh posluh (heoprostorovi aspekty) [The market of tourist services (geospatial aspects)]. Kyiv: Alterpres. p. 436. (in Ukrainian)
3. Masliak P.O. (2008) Rekreatsiina heohrafiia: navch. posibnyk. [Recreational geography: a textbook]. Kyiv: Znannia, p. 343. (in Ukrainian)
4. Monastyrskiy V.R. (2022) Pryrodni resursy i rekreatsiini komplekxy svitu: navch. posibnyk [Natural resources and recreational complexes of the world: a textbook]. NNVK «ATB». Lviv, p. 200. (in Ukrainian)
5. Pokolodna M. (2012) Rekreatsiina heohrafiia: navch. Posibnyk [Rekreacijna gheohrafiija: navch. posibnyk]. Khark. nats. akad. misk. hosp-va. Kharkiv: KhNAMH, p. 275. (in Ukrainian)

6. Mykhailichenko H.I. (2011) Investytsiine zabezpechennia innovatsiinykh protsesiv pidpriemstv industrii turyzmu [Investment support for innovation processes of tourism industry enterprises]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. № 6, pp. 3–8. (in Ukrainian)
7. Stroiko T.V., Savchenko K.V. (2017) Stratehichni aspekty rozvytku investytsiinoi pryvablyvosti Khersonshchyny yak turystychnoho rehionu [Strategic aspects of developing the investment attractiveness of Kherson region as a tourist destination]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. Vypusk 15, p. 410. (in Ukrainian)
8. Stoika V.S. (2021) Mizhnarodnyi dosvid zaluchennia investytsii v turystychnyi sektor [International experience in attracting investment in the tourism sector]. *Sciences of Europe*. № 81. Tom 2, pp. 19–22. (in Ukrainian)
9. Tkachuk L.M., Saichuk V.S. (2014) Innovatsiino-investytsiina polityka yak instrument modernizatsii turystsko-rekreatsiinoho kompleksu Ukrainy [Innovation and Investment Policy as a Tool for Modernising the Tourism and Recreation Complex of Ukraine]. *Heohrafiia ta turyzm*. Vypusk 28, p. 28–36. (in Ukrainian)
10. Shuplat O.M. (2016) Finansove zabezpechennia investytsiinoi diialnosti pidpriemstv sfery turyzmu [Financial support for investment activities of tourism enterprises]. avtoreferat dys....kand. ekonom. nauk: 08.00.08. Kyiv, p. 40.
11. Kapitalni investytsii pidpriemstv za vydamy ekonomichnoi diialnosti u 2012-2022 rokakh [Capital investments of enterprises by types of economic activity in 2012-2022]. Available at: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/pdp/pdp_ue/kip_ed_2010_2020ue.xlsx (accessed September 25, 2024).